

FŐLÉPCSŐHÁZ MENNYEZETE

MŰTÁRGY TÍPUSA: mennyezeti díszítő festés

ANYAGA: vakolat, festék

KORA: 1855

MÉRETE: alapterület: kb. 15 m²

Leírás: A mennyezet eredeti kifestésű, enyves szekkó technikával készült. A középsőfestett mezőjét idővel átfestették, szintén enyves festékkel.

RÖVID LEÍRÁS

A főlépcső fölötti sík mennyezetet festés díszíti. Készítője ismeretlen, feltehetően eredetileg is némileg naív előadású volt.

A festményt körbe öleli egy keret, mely cikk-cakk vonalban haladó barna és sárga szalagból áll. A cikk-cakkban haladó szalag tengelyét keskeny zöld csík alkotja. Az így keletkezett háromszögekben háromágú levélkék sorakoznak. A keret sarkaiban átlósan elhelyezett görögkereszt alakú növénydíszek kaptak helyet.

A hosszanti oldal közepén, kör alakú keretben egy-egy bajuszos kuruc fej található. Közepén aranykeretes, aranydíszes rozetta.

A MENNYEZETI FESTÉST 2019-BEN FELTÁRTÁK, MEGKUTATTÁK:

„A mennyezeti festés eredeti, a díszítőfestés enyves festéssel készült. Felülete erősen szennyezett volt, csupán a középső fehér alapot festették át, ún. felfrissítették a színét. A kutatás alapján száraz mechanikus tisztítást terveztünk, mert nedvességre a festék oldódik. A festés állaga stabil volt, de a hordozó stukatúr enyhén lógott.” - Mentartis – Restauratori záródokumentáció – 13. o.

RESTAURÁLÁSA 2025-BEN VALÓSULT MEG:

A hordozó sok helyen rétegesen volt elválva, de a nád-stukatúr mennyezet szerkezete miatt nem voltak terjedelmes vakolat leválások. A nádszerkezet jó megtartású volt, így nem volt szükséges rögzíteni, vagy javítani. A felületet tisztítás után akvarellal retusálták és permetezéssel, ecseteléssel rögzítették a porló festéket. Ahol szükség volt némi tömítésre és pótlásra, ott glettet használtak.

FÖLDSZINTI ELŐTÉR MENNYEZETE

MŰTÁRGY TÍPUSA: mennyezeti díszítő festés

ANYAGA: vakolat, festék

KORA: 19. század utolsó harmada

MÉRETE: alapterület: kb. 14 m²

RÖVID LEÍRÁS

A talált díszítőfestés 1856 és 1862 körüli átépítés utáni kifestés. A mennyezetet keretezés díszíti, a heveder lila színezésű. Az oldalfal színezése eredetileg rózsaszín volt.

A FESTÉSEKET 2019-BEN FELTÁRTÁK, MEGKUTATTÁK:

A sarki heveder lila volt, amelyet követ a csegelyen is. Az oldalfalon a rózsaszín zárás feltételezhetően lilára váltott. Az 1856 és 1862 körüli átépítés utáni kifestés megtalálható; az oldalfal rózsaszín színezésű. A sarki heveder lila volt, amelyet követ a csegelyen is. Az oldalfalon a rózsaszín zárás feltételezhetően lilára vált. Dél-keleti csegelyben megtaláltuk a keretező vörös illetve nyomokban a kék színű sarok zárást.

RESTAURÁLÁSA 2025-BEN VALÓSULT MEG:

A feltárások után a felületet szivaccsal megtisztították, konzerválták.

A pergő festékréteget ecseteléssel és injektálással szilárdították.

Tömítésekhez Klima glettet használtak.

A motívumokat fóliára másolás után, annak segítségével a hiányzó részeket is értelmezni tudták a restaurátorok.

A felületet akvarellal retusálták.

FÖLDSZINTI IRODA MENNYEZETE, HARÁNTHEVEDERE ÉS ABLAKA

Műtárgy típusa: mennyezeti díszítő festés

Anyaga: vakolat, festék

Kora: 19. század utolsó harmada

Mérete: alapterület: kb. 3 m²

RÖVID LEÍRÁS

Osztatlan lakás a kaputól jobbra, a főlépcsőház aljában nyílt ennek a lakásnak a bejárata.

Az utcai oldal szobasorának boltozata ablaktengelyenként kosáríves harántevederekre támaszkodó szegmensíves dongaboltozat. A dongaboltozatot, hevedert és falakat is díszítették festéssel.

A nyílászárók az utcai homlokzaton eredetiek voltak, több közülük nagyon rossz állapotban volt. A belső oldalról nézve a bal oldali ablak tanúablakként megmaradt és fel lett újítva. A tanúablakok szolgálnak mintául a korszerűsített, utángyártott ablakoknak.

A FESTÉSEKET ÉS A FAABLAKOKAT IS 2019-BEN FELTÁRTÁK, MEGKUTATTÁK:

A helyiségben több oldalfalon és mennyezeten is kutatást végeztek, ezek alapján három felületen terveztek tanúfelületek kialakítását, melyek a legkorábbról, feltehetően az 1856 és 1862 körüli átépítés utáni kifestésből maradtak meg. A legjobban kivehető felületet sikerült restaurálni elég nagy felületen.

„Az M2. jelzésű kutatóablakot a keleti mennyezeti szakasz közepén nyitottuk. Világos tört szürke alapfestésen lilás-bordó, sötétszürke, fehér „középminta” nyomai láthatóak.”

RESTAURÁLÁSA 2025-BEN VALÓSULT MEG:

A feltárások után a felületet szivaccsal megtisztították, konzerválták.

A pergő festékréteget ecseteléssel és injektálással szilárdították.

Tömítésekhez Klima glettet használtak.

A motívumokat fóliára másolás után, annak segítségével a hiányzó részeket is értelmezni tudták a restaurátorok.

A felületet akvarellal retusálták.

A haránteveder középső motívuma is bemutatásra került.

FÖLDSZINTI IRODA OLDALFALA ÉS HARÁNTHEVEDERE

MŰTÁRGY TÍPUSA: Díszítőfestés- tanúfelület

ANYAGA: vakolat, festék

KORA: 19. század utolsó harmada

MÉRETE: alapterület: kb. 1-2 m²

LEÍRÁS: A helyiségben egyetlen egy tanúfelület bemutatását javasoltuk, a déli oldalfal hevederén. Ez egy stilizált, virág motívumú sablonminta.

RÖVID LEÍRÁS

Osztatlan lakás a kaputól jobbra, a főlépcsőház aljában nyílt ennek a lakásnak a bejárata. Az utcai oldal szobasorának boltozata ablaktengelyenként kosáríves harántevederekre támaszkodó szegmensíves dongaboltozat. A dongaboltozatot, hevedert és falakat is díszítették festéssel.

A FESTÉSEKET ÉS A FAABLAKOKAT IS 2019-BEN FELTÁRTÁK, MEGKUTATTÁK:

A déli oldalfal hevederét virágmotívumú sablonminta díszíti.

A sötétszürke mellett világos sienna nyomok is vannak.

Itt a felső részen sötét barnásvörös vonalazás is található.

RESTAURÁLÁSA 2025-BEN VALÓSULT MEG:

A feltárások után a felületet szivaccsal megtisztították, konzerválták.

A pergő festékréteget ecseteléssel és injektálással szilárdították.

Tömítésekhez Klima glettet használtak.

A felületet akvarellal retusálták.

A haránteveder középső motívuma is bemutatásra került.

EMELETI IRODA MENNYEZETÉNEK ROZETTÁJA

MŰTÁRGY TÍPUSA: gipsz stukkó

ANYAGA: vakolat, festék

MÉRETE: átmérője 70 cm

RÖVID LEÍRÁS

A helyiségben a mennyezeti stukkó rozetta került restaurálásra.

A rozettát idővel többször átfestették, így a formája, plasztikája ellaposodott, elvesztette eredeti megjelenését.

A helyreállítás során elsősorban a festéktől eltömődött részletek kibontása volt fontos, úgy, hogy a plasztikai formák rajzosak, tiszták legyenek és az eredeti részek ne sérüljenek.

A rozetta színezésére javasoltuk a 3. festett réteget. Itt a plasztika alapszíne feltehetően zöldes-szürke, közepe vörös színű.

A FESTÉSEKET ÉS A FAABLAOKOKAT IS 2019-BEN FELTÁRTÁK, MEGKUTATTÁK:

A mennyezeten lévő kutatóablak; gipsz rozetta rétegei:

0. gipsz

1. feltehetően izoláló réteg (vas-oxid sárga)

2. szürke

3-6. tört, zöldes, umbrás rétegek

7. jelenleg látható fehér diszperziós réteg

RESTAURÁLÁSA 2025-BEN VALÓSULT MEG:

Feltárás: feltárókalapács

Tisztítás: szike, üvegszálás ceruza

Végül a mennyezet festésekor az alkalmazott fehér falfestékkel betakarásra került.

EMELETI IRODA ABLAK FELETTI SZEMÖLDÖKÉNEK DÍSZÍTŐFESTÉSE

MŰTÁRGY TÍPUSA: fali díszítő festés

ANYAGA: vakolat, festék

MÉRETE: alapterület: kb. 1-1,5 m²

RÖVID LEÍRÁS

Ez a szoba a kéményseprő szobornak a szobája. A két ablak felül íves záródású, eltér az emeleten található többi ablaktól. Alattunk található a kapubehajtó. Az eredeti kéményseprő szobrot az emeleti ablakon keresztül emelték le a restaurátorok, a szobrot derekánál fogva hevederrel rögzítették a falhoz egy hosszú rúddal. A mai szobormásolat is a két ablak között átmenő hosszú rúddal van rögzítve kívülről.

A FESTÉSEKET 2019-BEN FELTÁRTÁK, MEGKUTATTÁK:

A 2. jelzésű kutatóablak az ablak felett található. Tört narancssárga alapon ultramarinkék színű patronminta látható.

E helyiségben az ablak feletti 2. jelzésű kutatóablakban látható stilizált növényi motívumot ábrázoló patronminta tanúfelületként való helyreállítását javasoltuk körülbelül 1-1,5 m² felületen.

RESTAURÁLÁSA 2025-BEN VALÓSULT MEG:

A feltárások után a felületet szivaccsal megtisztították, konzerválták.

A pergő festékréteget ecseteléssel és injektálással szilárdították.

Tömítésekhez Klima glettet használtak.

A motívumokat fóliára másolás után, annak segítségével a hiányzó részeket is értelmezni tudták a restaurátorok.

A felületet akvarellal retusálták.

EMELETI IRODA FALÁNAK DÍSZÍTŐFESTÉSE

MŰTÁRGY TÍPUSA: fali díszítőfestés

ANYAGA: vakolat, festék

MÉRETE: alapterület: 1 m²

RÖVID LEÍRÁS

A feltárás pillanatában a fali festések a mellette lévő szobáéval azonosak voltak. A festés idején feltehetően egy azonos szoba lehetett. A válaszfalakat kivettük, így visszakerült a szoba eredeti állapotába, de csak egyik falán rekonstruáltuk a fali díszítőfestést, melyet tanúfelületen mutatunk most be.

A FESTÉSEKET ÉS A FAABLAOKOKAT IS 2019-BEN FELTÁRTÁK, MEGKUTATTÁK:

A helyiségben összesen egy darab kb. 1m² tanúfelület kerül bemutatásra. A nyugati oldalfalon az alapmeszelés fölött díszítőfestést találtunk; tört világoskék alapon ultramarinkék stilizált virágmotívumos sablonmintát. A 2-es jelzésű kutatóablak tanúfelületként kerül bemutatásra. A felület restaurálásához szükséges volt a mintarendszer pontos meghatározása. A 2. jelzésű kutatóablakot a nyugati oldalfal felső részén nyitottuk. Jól kivehető a tört világoskék alapon ultramarinkék stilizált virágmotívumos sablonminta. Az oldalfalat a mennyezettől 15-16 cm-re égetett umbra színű vonal zárja le.

RESTAURÁLÁSA 2025-BEN VALÓSULT MEG:

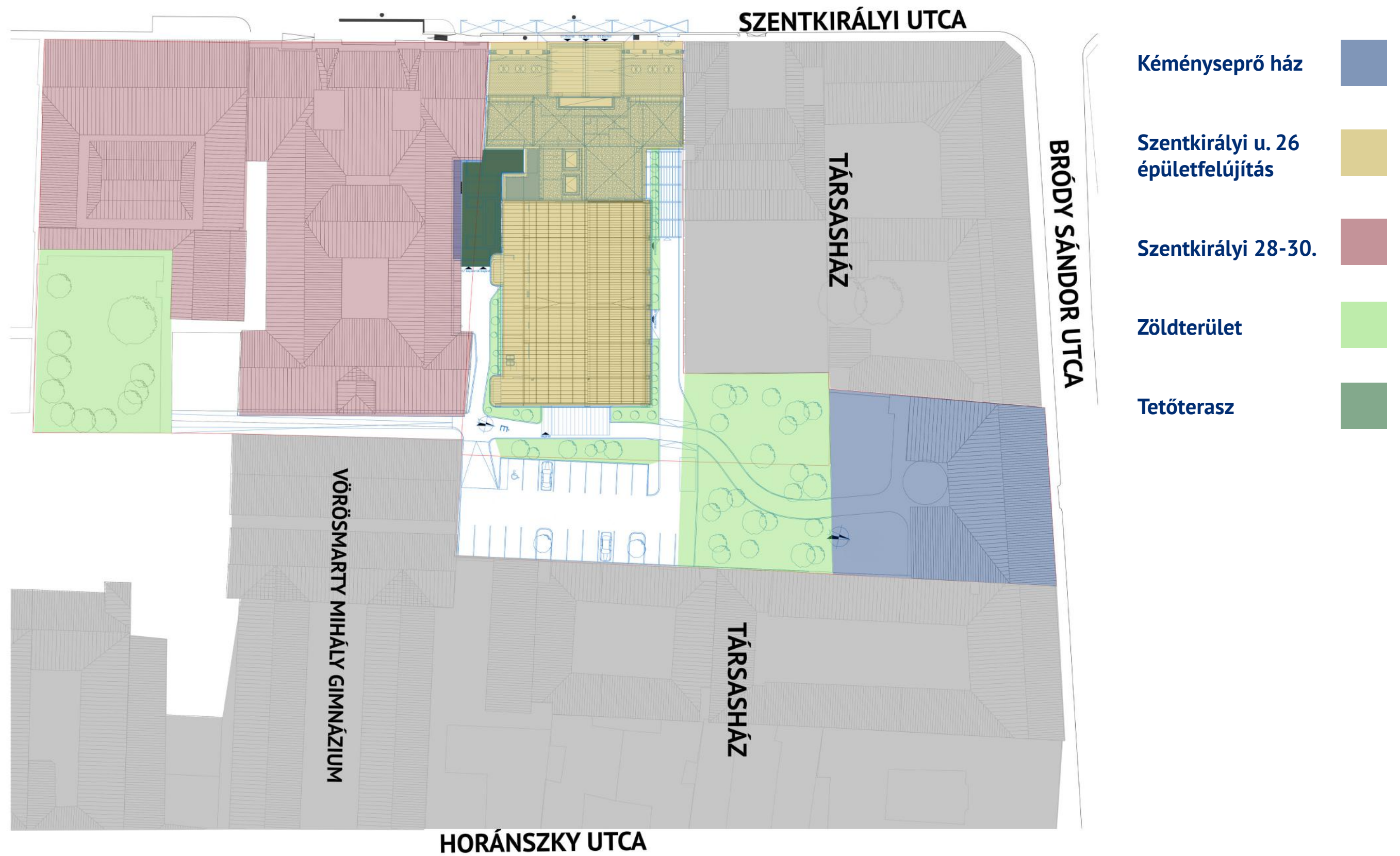
A feltárások után a felületet szivaccsal megtisztították, konzerválták. A pergő festékréteget ecseteléssel és injektálással szilárdították. Tömítésekhez Klima glettet használtak.

A motívumokat fóliára másolás után, annak segítségével a hiányzó részeket is értelmezni tudták a restaurátorok.

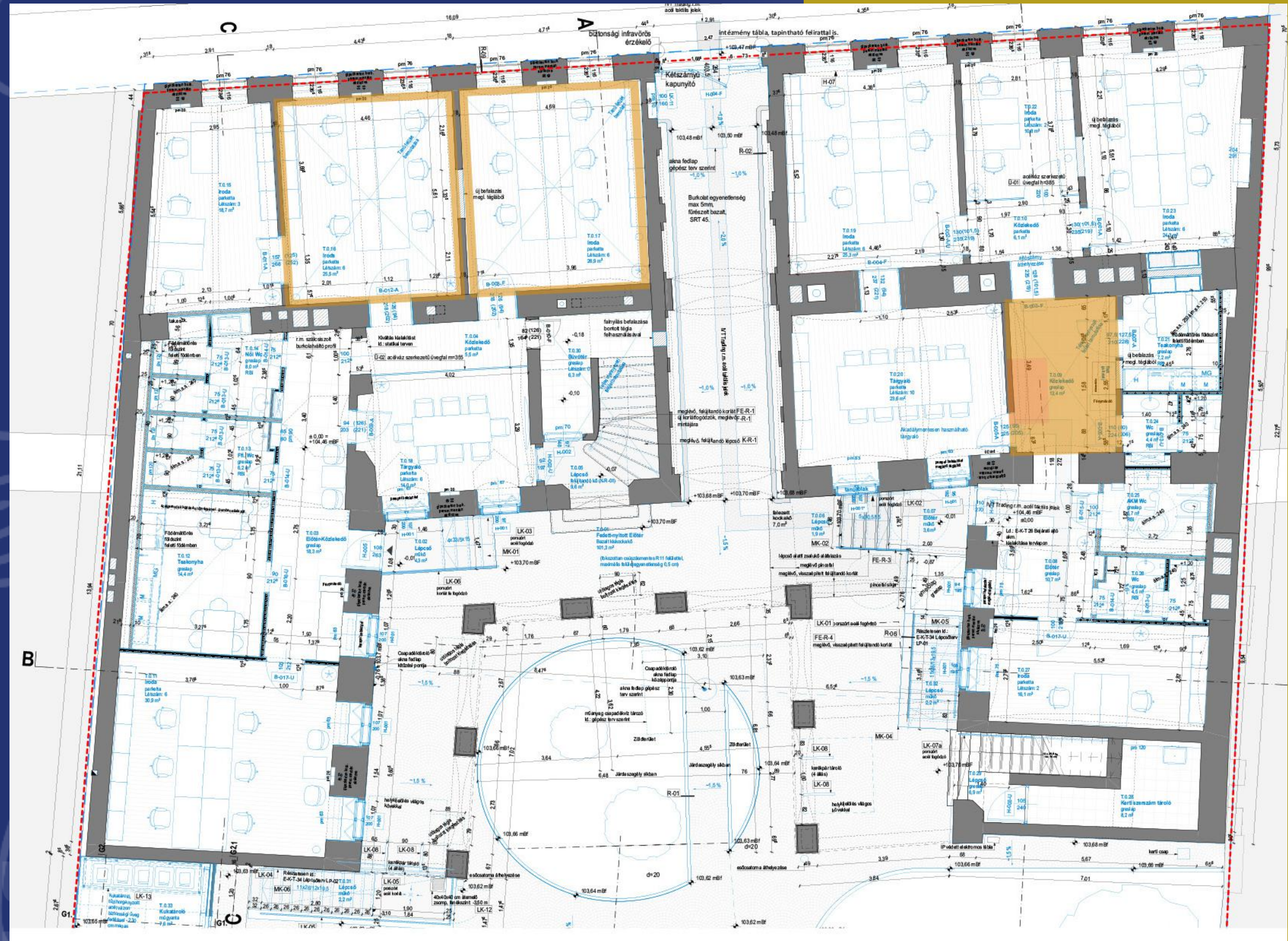
A felületet akvarellal retusálták.

HELYSZÍNRAJZ

FÖLDSZINTI FESTŐRESTAURÁTORI TÉTELEK ELHELYEZKEDÉSE

EMELETI FESTŐRESTAURÁTORI TÉTELEK ELHELYEZKEDÉSE

KÉSZÜLT MAGYARORSZÁG
KORMÁNYÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL

2025.

SZENTKIRÁLYI U. 26. - NEMZETI TORNAEGYLET TORNACSARNOKÁNAK TÖRTÉNETE

A Bródy Sándor utca 15. számú ház szomszédságában álló épület, a Nemzeti Tornaegylet tornacsarnoka, melynek alapítása az 1870-as évekre nyúlik vissza. Ekkoriban a Nemzeti Torna és Tűzoltó Egylet módosított építési engedélye szerint, Kallina Mór építész terveinek megfelelően Buzzi Bódog (1829-1875) építőmester kivitelezésében épült fel a ma látható épület elődje.

A Nemzeti Torna Egyletben torna-, vívó-, céllövő-, és turista- és sízszakosztály működött. A tornaszakosztályban 2 torna alosztály, ezen kívül pedig atlétikai és játékosztályok működtek. Az alapszabály módosítását követően, 1871-től pártoló tagként nőket is felvehettek az Egyletbe, így elkezdődhetett az Egylet keretében a női tornaképzés is.

1886. május 15-én I. Ferencz József is ellátogatott az Egyletbe az ez alkalomból rendezett díszturna alkalmával, melyen Tisza Kálmán miniszterelnökön és Ráth Károly főpolgármesteren kívül, miniszterek és közismert személyek is tiszteletüket tették. Az Egylet a háború alatt is élénk egyesületi életet élt, bár tagjainak nagy része a harctéren teljesített szolgálatot. A működő tagok óránkénti létszáma 30-40 között változott, a pártoló nőtagok azonban 50-70-en is összejöttek tornázni és szórakozni.

Az Egyletben tartott tornatanítói tanfolyamot 1916-ban és 1917-ben is meghirdették. Az első világháborút követően a Középiskolai Tornatanító-képző Intézet – amely 1868-tól a kormány megbízásából, és anyagi támogatásával, az Egylet egyik alintézményeként működött egészen 1920-ban bekövetkezett államosításáig –, 1924-ben végleg kivált az Egyletből és megalakult az önálló Testnevelési Főiskola.

Az 1920-as évek második felében a tornacsarnokot magába foglaló székház stabilitásának és hatékonyságának fenntartása érdekében kisebb-nagyobb felújítási munkák folytak az épületben, az évtized végén átalakításokat is végeztek.

Az egyesület épületének bővítési terve már 1929-ben felmerült, hiszen a fejlődő főváros sportigényeinek a csarnok ekkorra már nem felelt meg. Bár az anyagi források hiánya miatt a terv sokáig nem valósulhatott meg, végül, évtizedes késéssel, a sporthatóságok támogatásával 1942 szeptemberében Katona János építész tervei szerint megindulhattak a nagyszabású építkezési munkálatok: a régi, már elavult tornacsarnok helyett egy minden igényt kielégítő, modern épület épüljön. Az építkezés költsége az igényelt támogatáshoz képest 12-szeres volt és a világháború miatt sajnos teljesen sosem valósult meg. 1944 végén a hátsó épület második emelete csak félig volt kész, amikor a Sándor utcai oldalon két légiakna csapódott be és a tornacsarnok oly mértékben rongálódott, hogy hosszú ideig használhatatlanná vált.

1945-ben a Magyar Vöröskereszt ideiglenes központja működött az épületben, majd később itt alakult meg a Hazatérő Menekültek Otthona, amely a deportált hadifoglyok és menekülő polgári személyek részére szolgált szállással és élelemmel.

1948-ban jött létre az OKISZ (Kisipari Szövetkezetek Országos Szövetsége), amely sportegyesületét 1952-ben alapították Budapesti Spartacus SC néven. A 'Szparti', ahogyan a sportklubot becézték, rövid időn belül a legsikeresebb magyar sportegyesületek egyikévé nőtte ki magát. Míg központi sporttelepe a X. kerületi Kőér utcában volt, a Szentkirályi utcai tornacsarnokot a torna szakosztály ingyenes használatra kapta meg azzal a feltétellel, hogy tökéletesen és kibővítve helyreállítja.

A tornacsarnok az évtizedek során számtalan sportágnak, sport- és kulturális eseménynek, versenynek és díszturnának biztosított teret. A teljesség igénye nélkül, helyet kapott itt a torna, a birkózás, az ökölvívás, a kézilabda, az atlétika, a kosárlabda, a labdarúgás, a röplabda, a vívás, a céllövészet, a tollaslabda, a cselgáncs, az asztalitenisz és az Ulti Kupa a Spartacus étteremben.

Ebben az épületben alakult meg 1895-ben a Magyar Olimpiai Bizottság. Erről a tényről emléktábla tanúskodik a ház falán.

Hosszabb-rövidebb ideig étterem, tanintézetek, szövetkezetek és sportegyesületek sora működött az épületben, pl.: a Nemzeti Torna Egylet, a Középiskolai Tornatanító-képző Intézet, a Tornatanárok Országos Egyesülete, a Magyar Atlétikai Club, a Tornaügy (később: Iskolai Testnevelés) szaklap szerkesztősége, a Nemzetnevelés (Népnevelő). A Katolikus Tanító-Egyesületek Országos Szövetségének Hivatalos Lapja szerkesztősége és kiadóhivatala, az Erkel Ferenc Művészegyüttes, a Magyar Testedző-Egyesületek Szövetsége, Budapesti Spartacus SC, a Spartacus étterem, Sportlétesítmények Felügyelete, Sportlétesítmények Nemzeti Vállalat.

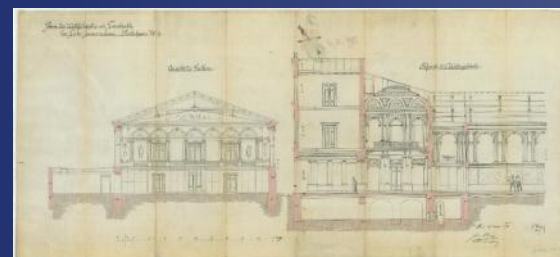
A Budapesti Spartacus 61 éves működése alatt sportolóinak száma évente 1200-1800 között mozgott, és fennállása során pedig több mint 75 ezer ember számára biztosított sportolási lehetőséget. Az egyesületi rangsorban több mint négy évtizedig ott volt az ország négy legjobb egyesülete között, több olimpiai bajnokkal, világ- és Európa-bajnokkal mint, Egerszegi Krisztina, Kovács Ágnes, Molnár Endre, Cseh László, Güttler Károly, Jónyer István, Pitz Andrea) büszkélkedhetett,

A rendszerváltáskor az OKISZ-t támogató szövetkezetek megszűntek, illetve kft.-vé alakultak. Az OKISZ létesítményeinek üzemeltetésére két alapítványt hozott létre: az Ipari Szövetkezetek Kultúr- és Művelődési Alapítványát és az Ipari Szövetkezetek Sport Alapítványát, mely továbbra is biztosította a szentkirályi utcai épületet a Szparinak.

A Spartacus végül 1999-ben kiköltözött Kőbányára. Ekkor az épület három, emeletenként egy-egy kézilabdapálya méretű tornateremnek adott helyet, amelyeket a torna-, asztalitenisz-, kézilabda-, röplabda-, kosárlabda- és cselgáncs-szakosztályok használtak. Volt még az épületben iroda, egy 20 fős sportszálló, két komfortos lakás a tetőtérben, fürdők, zuhanyzók, mellékhelyiségek, egy színpad és egy kultúrterem, egy nyilvános étterem is.

A tornacsarnokot a 2002-ben alakult Józsefvárosi Tornaegylet (JTE) vette használatba a Pázmány Péter Katolikus Egyetem hallgatóival együtt. A Spartacus étterem 2018-ig működött az épületben, helyet adva különféle társadalmi és kulturális rendezvényeknek.

A sokszori átépítés és az idő vasfoga okán, 2025-ben elérkezett az idő, hogy elkezdődjön az épület felújítása a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bródy Projektje keretében. Az Egyetem korabeli fényképek, tervek, tervrajzok alapján igyekszik visszaállítani az épület eredeti állapotát és a Palotanegyedben elfoglalt méltó helyét.

Kallina Mór 1870. május 16-i terve, galéria és keresztmetszet
Forrás: BFL

Katona János, NTE elnök Nemzeti Tornacsarnok terve
Forrás: <https://gallery.hungaricana.hu>

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem a Szentkirályi utca 26. számú épületéről, tudományos kutatásokkal alátámasztott, cikksorozatot jelenít meg hamarosan a honlapján. A cikksorozatban részletesebben írunk az épület történetéről, mutatunk több fotót is, és források megjelölésével további kutatási lehetőség is rendelkezésre áll az érdeklődőknek.

